

Издази Недјељом.
Цијена:
За ЦРНУ ГОРУ и АУ-
СТРО-УГАРСКУ (с БОС-
НОМ и ХЕРЦЕГОВИНОМ)
За годину 6 ф., на чо год.
3 ф. на четврт године 1 ф.
и 50 новчића.
За све остале земље у
ЈЕВРОПИ и АМЕРИЦИ: на
годину 20 франака, на по
године 10 франака, на чет-
врт године 5 франака.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Преглатата шаље се у
плаћеним именима непо-
средно администрацији „Гл.
Црногорца“ на Цетине, а
може се и картом упут-
ницом на пошту у Котор.
Дописи шаљу се уредиш-
тву. Рукописи се не враћају

За огласе плаћа се од
реда 5 новч. За огласе веће
и на дуже вријеме мање.

ТЕЛЕГРАМИ „ГЛАСА ЦРНОГОРЦА“.

БЕЧ, 7 октобра. „Фремденблат“ изјављује, да и је истина да је Каулбарс у очи свог поласка у Сриједцу у Бечу израдио потпуну погодбу у погледу свога поступања у Бугарској. Исто тако, вели, није истина да је преставник Аустро-Угарске у Сриједцу одобравао сваки рад и поступак Ђенерала Каулбарса.

БЕРЛИН, 7 октобра. „Сјеверно-Њемачке Новине“ и опет карају Батенберга што је напустио пријестол и чине га одговорним за опасни положај. Александар Батенберг, веле исте новине Висмаркове, требао је остати на своме мјесту и владати у смислу уговора, а не напуштати круну.

МОСКВА, 7 октобра. „Московскија Вједомости“, препирући се с бечким „Фремденблатом“, веле, да је Русија очевидно на то рачунала, да ће јој преставници двију царевина бити у помоћи, за то Каулбарсу нијесу дата средства да своје захтјеве снажно подупре.

БЕЧ, 7 окт. „Политише Кореспонденц“ доноси овај брзојав из Петрограда:

„Руска влада примила је од свијех великих држава, не само с јевропскога коша, но и од саме Инглеске, увјерење да неће никојим путем ни начином потпомагати повратак Александра Батенберга на пријестол бугарске, нити ће пристати ни одобрити, ако би бугарско сабрање на ново изарало Батенберга.

БЕЧ, 12 октобра. Умрло је пекарша канцелар и министар иностраних дјела Аустро-Угарске, граф Бајет. (Бајет је био један од главних твораца садашњег облика аустро-угарске монархије, те га неки и називаху „творцем дуализма“. Бајет је био министар саксонски кад је букнуо рат између Аустрије и Пруске — Италије. Бајет је са својим краљем држао уз Аустрију. После погибје аустријске код Садове и прашкога мира, позове Бесар Бајета за канцелара у Беч. Но после три године одступи и пође за поклисара Бесаревог у Париз, у очи француско-њемачког рата. Бајет је био чувен као вјешт писац нота, испрва дипломатскијех, а после музикалних, особито валцера.)

ПЕТРОГРАД, 12 октобра. У свечаном посвећењу споменика жртава рата год. 1877—78 учествоваху Цар и Царица са цијелом царском породицом, сви преставници страних дворова, преставници царске војске. Сви су на зочни клекли, кад је читана молитва за душу Цара Александра II. Николајевића. Општина петроградска дала је свечан објед свијем војницима, тај објед је био почашћен посјетом Цара и Царице.

ПОЛИТИЧКИ ПРЕГЛЕД.

Старчевићева „Hrvatska“, у свом 206 броју од 11 листопада, има ову примједбу о догађајима у Бугарској и о новинским гласовима о томе:

„Угледни Бугари, који су у Загреб дошли из Софије пред мало дана, учврстише наше увјерење, да су оне брзојавке сноване у Бечу и Пешти (о изборима и о путовању Каулбарсову). Ми смо сазнали да је дуго времена био затворен брзојавни уред у Софији, да

су све оне брзојавке бестидне лаж, на које су се људи у Софији љутили, којим су се и чудили и смијали, кад би им стигли листови из Беча и Пеште.“

За увјезбање повинаре и за све оне који знају како се у таквијем приликама измишљавају догађаји и кују гласови, час у овом час у оном правцу, час у корист Петру, час Павлу, горња примједба загребачкога листа разумије се по себи и не треба даљега доказа.

Ако су се дописници бечко-пештанска листа у очи избора надметали, ко ће кога надбити у дотјеривању гласова из Бугарске, та је трка послјед избора постала још манија. Извјесно је да сриједачки збор није прошао без великог нерда. Разумије се да се дописници, као што је репортер „Н. Сл. Пресе“ бечке, лађају такве прилике објеручке, да натоваре најгрња грдила на преставнике Русије и на све што је икако сродно с Русима. Тако тај дописник сасвим озбиљно јавља, како је на дан избора једна већа гомила сељака дошла пред руски консулат, како је ту обавијештена да Русија неће признати тих избора, те је свјетлина пошла на биралниште да растјера бираче; но грађани сакупљени на зборишту одбили су нападаче с крвавијем главама. Гомила, у којој је било и више Црногораца, врнула се у консулат, гдје је дочекана свакојим понудама, онај-више ракијом, а рањеници су превезени и његовани у консулату. У то испадоме њеки Македонци и Црногорци из консулата и стадоше пуцати из револвера у инглески и њемачки консулат; вели да се на кућама још виде трагови од зрна, а њемачки консуо, који стојаше у вратима, у мало те не паде мртав.

На основу таквијех маштанија граде послјед исте новине своје разлоге у уводним чланцима, из којих велика гомила читалаца црпе своје мишљење, те тако мало по мало постаје она навјек огромна, али често врло непоуздана основа и покретница нашега доба, што се зове јавно мнијење.

Како је то у овом случају сумњиво, види се из ових ријечи листа руске владе, „Journal de St. Pétersbourg“, од 1 октобра:

„У пркос савјетима здравога разума не могуће бугарски намјесници на ино а да не изазивају догађаје те наредити изборе за велико сабрање посред опште забуне и разузданих страсти, а тај ће збор имати да бира новог књаза. Исход избора, у колико нам је до сад познат, онакви је, какви је у датијем приликама морао бити. Бугарско је намјесништво успјело, вјешто удешеном системом застрашвања, које не преза ни од каквијех средстава, да умјерене елементе сузбије и мал’ те не уништи и да слави своју побједу присиљавањем бирача. Појаве у Сриједцу и другијем градовима показују јасно, колико вриједи избори који се бирају под таквом владом и таким начином. Сви који не допуштаху да их воде на биралниште као гоњену стоку, да ту предаду изборне листове спремљене и раздијељене владиним људима, били су изложени опасности и дочекивани камењем и тољагама. Те жалосне појаве јасан су доказ, на жалост и сувише јасан да је онај савјет био мудар и оправдан, те је савјетован бугарскијем намјесницима, да одложе изборе док се не би узбуђеност стинчала и док се не би

јасно увидјело што положај захтијева. Избори су свршени. Застрашена мањина није ви прилазила биралништу, а то су огромне мањине, јер, на примјер, у Шумци, од 7000 бирача, није гласало њих 3000. Намјесништво ће у народном сабрању располагати снажном већином од 420 од свега 590 посланика. Колика је законитост у такве скупштине, изабране у таквијем приликама и колико могу вриједити њене одлуке према толикијем изјавама руске владе, да она тако састављено народно преставништво не може признати нити да ће потврдити његове одлуке. Но још није могуће коначно оцијенити бугарскијех избора ни првога стања у земљи. Поред све оне навале брзојавних вјести, којима смо поплавени, још се истина не може ни из далека распознати. Те вјести, и ако су обилате и подробне, нијесу никако непристране, ти су гласови прошли кроза сито агената бугарске владе, који по телеграфу разашлију извјештаје који су ближи њиховијем назорима и користима, но правој истини чињеница. Сваки други извор извјештаја усахнуо је, и тим се објашњује онај врло зловољни и пристрани говор депеша те их ми морамо примати. Но истина ће, на пошљедак, изаћи на видјело о правом положају Бугарске, као и о успјеху посланства Каулбарсовог, посланства, те га је Ђенеро трено опом одапошћу и оним пријегором, који доликује ствари, те јој се он труди спремити побједу.“ — Чланак завршује оввијем ријечима: „Ми смо се мало час потужили на недовољност извјештаја којима располажемо. Дали бечке новине пате од исте невоље? То би човек морао мислити, кад прочита јучерашњу брзојавну вјест о једном чланку „Фремден-Блата“. Тај лист као да није вјешт опоме насиљу те га је чинила бугарска влада, на насилничкијем појавама у Сриједцу и по другијем градовима, јер спомине се похваљом онај начин те показује углед и снагу, којим је намјесништво разумјело, да одржи тобоже мир и ред за вријеме избора.“

Из Видина јављају „Пол. Кор.“ и па дан избора:

„Руски је консуо послао начелнаку двије ноте. У првој се жали, што је полиција ранијерала гомилу од 200 сељака, који су дошли пред консулат да се изјаве против наређења избора. Начелник одговори, да су то били руски пшћеници, који немају права скупљати се о изборима. За тим је примио другу ноту која му јавља, да Русија тих избора неће признати, ма како се свршила.“

„Дели Њус“ доноси овај глас из Петрограда: „Цар је недавно изјавио, да ради Бугарске неће водити рата.“

Париски „Насијонал“ вели да је дознао, како је књаз Бисмарк, говорећи о бесједи лорда Чорчила, казао, да је бугарски спор двојоб између Русије и Инглеске. Ако се Инглеска повукла, нема никаквог повода ни разлога, да Аустро-Угарска заузме њено мјесто.“

„Новој Сл. Прес“ јављају из Лондона:

Потврђује се да су покушаји лорда Чорчила у Берлину остали јалови. Тим се објашњује што је службено јављено да путовање лордова нема политичког значаја. Три царевине с ожеке

су и договорне у погледу поступања у Бугарској, за то се изјавио покушај да се склопи нови савез против Русије, коме би Инглеска била вођа.

Из Новоселице јављају бечкој старој „Прес“:

„За границом руском још навјек вјерују да ће бити руска окупација Бугарске. Руски инжењерски официри надгледају путеве и мостове и опомињу сеоске кнежеве да за времена спреме довољне подвозе. Маповре, наређене око Кишејева, обустављене су брзојавно прије осам дана и војска, тамо скупљена, кренула је у Одесу и Унгенп. Исто ће посада из Хотина кренути на југ. У Једице стигло је концем септембра 3000 војника од сјевера. У Руску-Новоселицу пришло је коњичкој посади 500 коњаника.“

„Журнал де Деба“ пише:

„Неуспјех Ђенерала Каулбарса неће привољети Цара да одустане од својих смјерова у Бугарској. Ако се, што као да је неизбјежно, догоди какав невидован случај, било покушај устанка против намјесништва, било увреда руског преставника, вјероватно је да ће настати руска окупација у Бугарској. Тога ради спремно је 40.000 војске у Савастопољу и Одеси. Има два мјесеца како се та војска вјекба у укрцавању и искрцавању. Говори се да би руска војска могла стићи у Бугарску за четрдест и осам часова. Објава окупације произвела би јачачно у Јевропи велики покрет, но тешко да би се тим икако измијенили односи између три велике царевине. Нико не вјерује, да Тисна бесједа и разговори повина могу промјенити политику Цара-Краља Аустро-Угарске. Ако се Русија ријеша на окупацију, икако се од Русије да одреди трајање окупације. Русија би задовољила то икако. Но колико значи така обавеза, то показуја обавеза — Инглеске прима Мисиру.“

Париски „Фигаро“ јавља, да је Књаз Александар Батенберг купио за 500.000 франака добро Шарлотенфелд код Шафхаузена.

„Пест-Лојду“ јавља сриједачки му дописник:

„Истрага против побуњеника официра наставља се. Сви официри који, и ако нијесу били умјешани у зајеру нијесу пристајали ни уз покрет против ње, отпуштају се из службе. Војни министар је потписао отпуштање мајора Гучева, командира пука, мајора Блескова и Капетана Дукова.

Влада је наредила да се командир Рушчука, пуковник Филлов затвори, што је учинио посјету Ђенералу Каулбарсу, по његовој заповједи (а јутрос тај дописник и његова браћа хваљаху истог Филова, како се чврсто држао против Каулбарса!). —

„Ажанс Ава“ јавља из Варне:

Са свога путовања попио је Ђенер. Каулбарс увјерење, да велики дио народа неће да се дијели од Русије, но жели да бугарска влада слуша савјете рускога Цара. Догађаје те су се у недјељу, на дан избора, десили у Сриједцу, дали су повода живом брзојавном договору између Ђенер. Каулбарса и руске владе у Петрограду. — Данас није било никакве противничке изјаве пред станов Ђенераловим. Он је данас примио више гомила сељака из околине који дођоше да Ђенерала поздраве и да му изјаве, да желе споразум с Русијом.“

Међу измишљеним гласовима био је и тај, како је к. Алекс. Батенберг

јавно његом збору у Рушчуку, да ће се он примити на ново пријестоло, ако га народно сабрање изабере. Но „Пол. Кор.“ и јављају из Сриједна:

„Овдје се ништа не зна ни о каквом брзојаву принца Александра Батенберга, као да је он готов да се врене у Бугарску, ако га поново изабере за Књаза; све мјеродавне личности пак знају и р о т и в н о.“

Истом листу јављају из Црнграда: „У обавијештеним круговима нико не мисли, да ће досадашњи неуспјех посланства Каулбарсова привољети Русију на пасивне мјере. На против мисли се да има повода вјеровати, да ће Русија чекати што ће бити. Говориле су руски преставници у Бугарској добила наредбу да се понашају с великом пажњом и, ма што радило бугарско намјесништво, да имају навијек на уму само то, да Русија сматра свршене изборе као незаконите.“

„Морини Пост“ (лист садашње владе) јавља, да Русија предлаже Турској заједницу против Аустро-Угарске и Инглеске. Турски неки на ново заузме Босну и Херцеговину. Султан је, веле, тај приједлог одбио, и ако га је Француска живо потпомагала, хоће вели да је у споразуму са свијем великијем државама.

По потоњим новинским гласовима, Каулбарс још се бави у Рушчуку. Наш брзојав у прошлости броју о заповједи из Петрограда, да Каулбарс прекине путовање, стигао нам је очевидно оцакањем. По страним новинама није Каулбарсу заповједено да прекине путовање, по му је, на његово питање и услијед поднесеног извјештаја допущено да може обуставити даље путовање, у опште да ради што мисли да је најбоље. То је доста велика разлика.

Брзојавни извјештај о пријелору између „Московске Вједомости“ и бечког „Фремденблата“, гласи по страним новинама:

„Препирући се с бечким „Фремденблатом“ питају „Московске Вједомости“, по коме чланку берлинског уговора имају право Стамбулов и др. да владају Бугарском, ослобођеном руком крвљу, а стављеном под зашти-

ту великијех држава. На то се може, веди, примјенити једино члан 6, по ком се привремено устројтво Бугарске, до provedбе организацијских правила, повјерава руском комесару да руководи тим послом уз припомоћ турскога комесара и конеула сила потписаница. Занета Бугарска већ има своје законе. Но пошто бугарски устав није предвидио свргнуће Књаза, вриула се тим Бугарска у своје стање прије год. 1878. Бугарски устав има одредбу за намјесништво, а ј ово намјесништво није састављено по тој одредби, по којој треба да га саставе досадашњи министри. Пошто је књаз Батенберг отпутовао, нема у Бугарској друге законите власти, осим сила потписаница. Ни једна их није признала свога намјесништва службено. Све су Русији признале право да може послати комесара у Бугарску; по Русији је понустила те је послала тамо комесара не давши му на расположење довољно средстава да снажно подупре своје захтјеве. Руско министарство иностраних дјела очевидно се у то уздало, да ће морални углед Русије, подупрт наговорима остале двије царевине, сломити отпор бугарског намјесништва те привести к жељеном мирном ријешењу судбине Бугарске. Но чланак „Фремденблата“ јасно показује, какви су били наговори, управо каква су допштавања била у аустро-угарскијех агената сриједачкијех и да ли је то понашање било само у агената Аустро-Угарске.“ „Московске Вједомости“ завршују овим: „Горко искуство научило нас је, каквијем нам пошљедницама пријети такво пријатељство. Крајње вријеме, да се погледамо очи у очи, ако пак не, да трепмо носом с политичкијем патуљцима у Бугарској.“

Из новина.

Новосадско „Наше Доба“ доноси „Глас из Софије“ од 24 септ., из кога видимо ово:

„У суботу су изашла два политичка листа, од којих један нише у корист, а други против преврата од 9. августа. „Свјетлина“, гласило Цанковљеваца, подржава преврат као вољу народа, докле „Независна Бугарска“, гласило неколицине адрапована и владиних „зобњеника“, онада превратнике и назива их издајцима отаџбине.“

и као човјек и као умјетник. Једном, је гуслино самосам њеку очену складбу у двору пештапском пред ћесарем. Толико је доста било да се открије у њему будући велики умјетник. Ћесар га поведе са собом у Беч, гдје се на брзо, пред цијелим двором прослави. Те зиме међу господином није се говорило него о њему. Други се није славио до њега. Занесе свакога а особито женске својом љепотом и својим умјетничким даром. А како неће! двадесет година, згодан, стасит, у свему и по свему као какав властелин, а нада све два она као двије жеравице, па у тијем очима час оденјева милост, а час букти источни пламен. Бечкиње, косе као свила у кукуруза, мамине се за мрвијем момком. Тако постаде Стенио као њеко мезимче бечке велике господе. У тој великој и ненадној срећи он се не понесе, као што то обично чине скоровечерњаци. Он се јединачо са великашима, па чак и са ћесаровом својбином, али је то њему ишло од руке, као да бјеше од њихове крви, нити се за то напрезао. Олако је трошио новац као што га је лако и текло. Гдје је невоља ту није притјеоца празнорук. Једино према богатим скоровечерњацим био је руњава срца; кад би га њеки од тих позвао да му у дворанама гусли, Стенио би наплаћивао претјерано.

Пошто би оглашен и прослављен у својој отаџбини — што је веома ријетко — Стенио зађе по Јевропи и стиже у Француску да омијери своју умјетничку снагу према ономе мјерилоу кога не сумињују велики вјештаци, на име пред парижкијем свијетом. Гудљив је и напросит тај свијет, спреман свагда да презире што му се занесе, али, богме, ако га се дотакне прага умјетничка нарав, онда се са жестоком искреношћу занесе. Први пут кад је Стенио у зимњем циркусу гудио свој чудни „хондески марш“, а уз гласовир пратио га Планта, кад свирао преста, настале вика и треска, да се исказати не може. Као да помага занесе народ, све поустаја, па почеше плаћкати рукама и ногама ударати. Дакле и ту се Стенио у час

Важно је да се забиљежи, да је Гали, дописник букурешке „Индепаданс Румен“, у петак обине, прије доласка Каулбарсова, уз ескорту војну претјерао преко границе по налогу регенства. Гали је у својим дописима пртао ствари у Бугарској, и за то га такоб постигла. Успут срно је Каулбарса и изјавио му је, за што га претјерају из земље. Каулбарс му одговорио: „Не могу вам помоћи, ма да сажаљавам такав поступак према представницима журналистике. У осталом нека буде и њихова воља — за малом“, нагласи, насмјехнув се, и даље крене.

У прошлу недељу држан је збор (митинг) на тржишту пред црквом св. Спас. На њему бјеше окупљено доста народа, по највише владиних кунџеника и увода. Чим се отвори збор, неки почеше викати „да живи руски цар“, а владини људи одмах на њих налете и почну их ужасно бити батинама. У то се умјеша и полиција и неколико часника у тучу, те до зла бога испребијају ове јаднике. Један је од њих исти дан издахнуо под рањанама, којих је донао. Каулбарс одмах оде лично на збор, да стане на пут даљем нареду. Но у залуд. Тек што је неколико ријечи прозбором, поче необузdana и распаљена руља викати: Доље с њим! Он је покушавао испрва да умири светиноу, но у томе не успје, и најзад уз пријетву руком сиђе са трибуне и вриу се у својим кожјама дома.

Прекјуче је Каулбарс отпутовао у Орханију; као што увјеравају, пропутоваће Бугарску у окол, да се увјери, да ли доцета народ бугарски тако мисли и осјећа, као што се то на збору у Софији манифестирало. Ако тако буде, зло по Бугаре, јер то ће довести званичну Русију до бјежења, да ваља учинити, — Finis Bulgariae! Не окупација, већ анексија биће лозинка правителственој Русији, чим Каулбарс зајави: С етим чортан ни чега не зделаш!

Од кад је Каулбарс отпутовао, завладао је велики страх у грађанству софијском. Све се живо боји, да може доћи до покоља између грађанства, јер влада подржава силесију вуцибатина у граду, који застрашавају свијет и изазивају мирне људе на тучу. Чим се смркне, сваки ти то бјежи, да се обезбједи у свом дому, јер по улицама као да душе ноћу неки дах, који је пун ужаса. Од девет часова у вече у граду је све као олуњено. Осим војне страже и жандара једва ћеш видјети живе душе на улици. Под сјенкама тек ћеш примјетити, гдје се неко шуња, оружан дебелом тољагом и револвером, те су владини људи, те су браниоци народне воље — терористе! Ако дође до анексије, у Софији ће се поновити призори које је видјо Париз 1789. године, под владом Робеспјера.

Да ли ће изићи политички листови сјутра, још се не зна. Но као да ће уреднике воља проћи, да при оваким приликама

прослави. Њеке новине — закљониште нејаккијех завидљиваца, којима је сво знање: завист — отровно нападоху Стениа, али је он био већ на виси гдје не могаху допријети глнбави мисли. Њихове пљувотине не падоме ни на један листак Стениова вијенца. Он мину, сретни побједитељ. За десет пунијех година Стенио, млад, лијеп, богат и њаше кроз Јевропу, свуда прихваћан и праћен бујним поздравима и славом, сишљући свуда у проласку, као бисерна зрна, своје дивне мелодије, богатећи позорнице управе и књижевне издаваоце. Сваке године од јула мјесеца па до октобра настало би младог умјетника. Као звијезда што се пролије за њом се повлачи свјетла траг, пак угоне у црну ноћ, тако и умјетник у највећем своме сјају од једном ишчезаи у невидик. Нико знавао није куд би се дио.

То је бивало, рекосмо, сваке године. Сваке године у тој прилици новинари издеветавтај бог ти га зна какве приче о њему, — тобоже гдје је и рашта је умакао. А Стенио се тада склони на једно мало имање, што је оцу био купио близу Пеште. На се ту, крај старог, одмарај и прибери. Ту би му се утинала и разведрила његова бурна машта; ту би сузбио своју тваралачку моћ, те не дај маха савјарскијем, бујним мелодијама, него се покришљује са трезменим pjesмама великијех учитеља Моцарта, Бетовена и Вебера. Читаве днени проводио је Стенио учећи те великане, блажећи огањ своје душе на тијем чистим изворима узорног надахнућа. Красан примјер! Велики тај умјетник поврни се на дјетињство и подгарни се, од своје воље, стези старог родитеља, па под његовијем надзором понављај оно што им се објиди чињаше да је теже извршити, докле стари не би нашао да је као што треба. И ти божанствени гласови, које би одлачни свијет слушао, што-но рјеч, с коњена, у тој самој веселаху само руже под прозорима и тице по башти! А кад јесен настане, Стенио се наћи у Бечу, а одатле крене у остале вароши по Јевропи.

вину, кад им тољага над главом се вједе. Према грубој сили не помаже мудровање.“

Д О П И С И.

(Н. В.) КОЛАШИН, 1 октобра. — (Народна без поште. — Рођен-дан Господарев. — Нови путеви. — Народно предање о Брекву и Краљеву-Колу. — Борба природе.)

Познато је, да овде поштанског уредника јоште нема, и тако за приватно писмо морамо гледати, да који трговац имаде каквог посланика свог, на тек по њему да штогод послати можемо. Но будући је трговина, и у вишим варошима, на доста места ско обалепа и слабо ради — разумије се да овде у нас, на овој висини, под овим буквама још мање послуже. Највиши производ овога округа то је стока, а та трговина за сада са свијем слабо напредује; и тако морамо се одовуда што ређе јављати, па и да бисмо имали каквих новостиста достављати. Овога пута достављамо оводико, колико за сад имамо, молећи да нам се не замјери ако се и са оввијем колико толико задоцнимо. —

На 25 септембар, као на рођен-дан нашег узвишеног Господара, било је овдје скупиљено доста народа из околине Колашина, те је најпрвије пошао у овдашњу цркву, помолит се творцу неба, за здравље и дуг живот нашег јуначког Господара. У очи тога дана, цијела варош и нека оближња брда, све је било свијећама и огњенима осветљено. Све куће и дућани заставама окићени. Пошто је у цркви свршен првени обред, народ се сав скупио на средину пјаче; завели смо народно коло, пјесму и играње. Највише нас је занимало српско коло, којег су браћа Срби из Бијелог Поља уз музику играли. Мнозина овдашњих трговаца и варошана изнијели по неколико боцаракије, и почастили како играче у колу, тако и остали народ који се на весеље скупио био; и тако у великом весељу цио тај дан провели смо, у пјесми и игрању. —

Тај дан овудије су пролазили војници од четири батаљона бригаде сердара Мира Павићева, који су ишли на поправку пута одавде од Колашина до наше границе, до Мојковца, па даље покрај ријеке Таре све до дно Поља. Тај пут већ је готов и тако уредно свршен, да два коњаника успоредо могу до његовог краја свуд заједно проћи, и то све десном страном идући низ брегове ријеке Таре. Рекох да је пут начињен све десном страном Таре, али само до Паубишња, а отоле преко новог моста прелази лијевог страном и иде низ Тару до у дно Поља. Тај нови мост начињен је близу турске границе на Паубишње, и сад веже и десну и лијево обалу брегова ријеке Таре на нашем земљишту. Досадашњи мост био је половина на турско а половина на наше земљиште. На

Тако чашћен, слављен, богат, бјеше Стенио напунио тридесету годину, а до тада ни један борић не помолу се на његовом ведром челу. Чувени америкашки новинар Бурнсет бјеше га подавно напопао да дође у Америку. Стенио се за дуго шћињао, па најзад попусти и наклан се да пријеђе океан, а прије тога хтједо сврнути у Инглешку и остати тамо неколико недеља. Како за то чу велики принц, који је Стениа љубио и у великоме шћовао, позове Стениа к себи у лов у Шкотску, но прије него што крену у лов, принц жељаше да обрадује своју матер краљицу, која никад прије не бјеше слушала славнога гуслара.

Свечаност би у Винцеру. Двор бјеше разаслао позивнице одабранијој чељад, те су многи благо трошили и свакојако се прометали да и њих допаде част бити у томе скупу. Кад Стенио уђе у дворану, држећи гуслице у руци, дочекаше га женски погледи као стрјелице и одмах се диже шапат око краљице. Њега подигоше трнци, осмјехну се, гудну за знак своје пратиоцу да је спреман, па поче.

Гуслио је њеку жалостиву складбу, коју он бјеше сложио и крстио „Лабудова пјесма.“ Гуслице казиваху тугу и болове једне душе која је већ спремна да остави овај свијет. Под његовим хитрим претима, са јидима и боловима те душе која ће да одлети, преплетяху се радости и миле успомене из прошлости њене. То је извршено било са таквом вјештином, да слушаоци и заборавање вјештину, но се свакоме чињаше е чује истинити тајанствени говор вишњег њекога бића. Стенио, оборенијех очију, као што свагда чињаше, задубљен у поелу, извјаше потоње гласове што, као чисти анђелски уздаси к небу летијаху, кад њетко међу слушаоцима заједна.

Умјетник диже очи и обиђе погледом цијелу дворану, гдје се преплеташе сјај бисера са свјезим цвијећем, кад ли на два корака од њега, у првоме реду, очи му еретоше два обрачћива низа које тецијаху сузе, као блеер по бијелој свили.“

ЛИСТАК „ГЛАСА ЦРНОГОРЦА“.

ЛАБУДОВА ПЈЕСМА.

Приповијетка
Ђорђа Онега.
(Наставак).

II.

Стенио Маранки бјеше вјештак гуслар, — и то такви вјештак какоса се прије није чујало. Чудак, као негда Паганини, он умијаше својијем гудалом показати врњак вјештине. Али се он не прослави тијем што се ломио да на једној струни изврши оно што је требало извршити на четир! Не. Осим хитријех прета под којима гусле говораху, бог му даде огњевиту машту у којој су се пјесме ројиле. Он је кадар био из ненада, с мјеста, у један час, да њешто сложи, па да то гудалом искаже, а то бјеше и чудно и убаво. Он препуци њеколика пута тијем својим чудним гудалом, а из струна се извијају жалостиви гласови што ти напомињу простране дунавске равнице, гдје је тунта треја, а у томе треју бораве чапље, мрвие и замилљене као каке старице; час превуци на други начин, па ето ти пред очима сеоско весеље, гдје моме плавојке играју „чарташ“ са својим вјереницима. У час онет обрни на друго, дади маха јуначкоме зору, па ето из гусала чујеш круту вичу и повик, чујеш трубу, чујеш тутав топовски и звекет сабаља. — Еле, душа мађарскога народа, у жалости и радости, у јуначкоме заносу, говори из гусала Марацкога. Ето рашта је он у својој отаџбини славан био — славан као и Котур —, и рашта је по свој Јевропи свакога знаио ко га је слушао.

Отац Стениов био је учитељ музичаната у краљевскоме двору у Пешти, те мали не подрасте у слободи као дивљи дивгани што се погуцају по пуштама дунавским. Он је био одгојен као што треба

турском крају била је једна фортификација, и у њој ваљда стајала стража, која је до сад прегледивала све путнике који су туђије пролазили. Овијем новијем мостом путници су ослобођени од те контроле, јер је и једна и друга страна на нашем земљишту. Како цијели пут, тако и нови мост, војска је са највишим одушевљењем радила, јер се од тога велика корист и облакшица за трговачки саобраћај увиђа, због тога што је сад удесно путницима за Бијело Поље и обратно од једне и друге стране под једнаком главном цеду доћи, што до сад није било. — Дакле и мост и пут већ је свршен, да је милина и беспосленом путнику њиме уз зубор Таре путовати.

У исто доба са тијем путем свезан је и дивно начињен пут од ријеке Таре до биградско језеро у „Господарев забран.“ — Сада се може на коњу пјесачу до обале и око обале истог језера лако и доћи и проћи. Тај пут начињен је све по коријену неке старе цесте која је водила са Краљев-Г-Коло, испрај Таре до самог језера. Није велики труд око те радње учињен; јер бијаше стари пут само голем земљом набачен, па сад је само отворен. У откопавању тога пута, нађена је једна коњска поткова (шеврма) налик на данашњи ков коња, који кароце новијем путовима воде. Доста је велика; а близу тога пута и ланх је случајно и један мач нађен. —

Ондашњи народ имаде једно предање односно бивше вароши Брекова, Биградског језера и поменутог Краљев-Г-Коло. Развалине вароши Брекова налазе се на турском земљишту, за један четврт сахата од наше границе. Будући на тим развалинама нијесам никад био, то о њима за сад не могу ништа опширно рећи. Народ прича, да је ту живио некакав краљ (не знају чији је био) и да је често ради лова ишао на биградско језеро. У крају саме ријеке Таре, (далеко од Брекова за један и по сахат) окле се спута к језеру на више сврће — ту имаде на једном комаду 10—15 коса једне до не (ливале) која се зове „Краљев-Г-Коло.“ Народ прича, да је овај краљ, идући на језеро, ту ваљда почивао и млађима заповиједао да коло заметну. Тако исто и кад је озгор сизазио, ту је ваљда почивао и да се због тога прозвало „Краљев-Г-Коло.“ Од краљева кола до језера имаде један сахат пјешке путујући. Ово народ прича, а ко боље знаде нека то објасни.

Узгредно, нека ми је допуштено овдје и ово доставити, да се види, како вишина, па и слабији да су, једноме доброме лако главе дођу. —

У околини биградског језера не смије нико никакве дивне ловити, нити тамо, макар без оружја а беспослен, поћи. То се за то зове „Забран Господарев.“ Дакле, кад је ту дивинама највиша слобода, разумије се да им је ту и највише уточиште. Ономадје, т. ј. 29 септембра, кад су први војници с радљом пута до близу језера дошли, угледали су једну

Бјеше то не лијона него пролијена дјевојка. Руке скретила на пунане груди, као да је у молитви, на као да се скаменила нити види кога око себе, нити чује што, него на крилима умјетникове пјесме дигла се у вишњу ведрину вјечите појезије. Небески њеки гласици: шапте јој на уши; њека милина, како никад прије не осети, обузе јој душу, те пожеље да тако за свагда остане. Пјесма се прекиде, а у дворани, — поред свијех дворских обичаја који забрањују сваки живљи покрет — затути од таншања и од узвика. Еви поустајаше и нагоне у гомили к умјетнику да му искажу своје дивљење и да га похвале. Дјевојку гурну њетко лактом и шапну јој:

— Мод, разабери се, Мод!

Она трену обрвама, као да се тад препу из слаткога сна, уздахну и насмија се према сестри, која је зваше.

— Ах, моја мила Дези, ја сам ти далеко била!

Мод сад видје умјетника у колу великаница. Он је мирно и смијено примио похвале којима га обасинаху. За тијем га видје у разговору са великијем кнезом, па оба дођоше к њој.

— Госпођице Меливан! рече кнез, мој пријатељ господин Марацки желио је имати част да вам га прикажем.

Стенио се клањаше пред њом.

Цуру загуши њека врдуња у грудима, те једва изговори обичне ријечи: мило ми је, част ми је! . . .

Кад се мало прибра, кнез се бјеше одмакао а Стенио намјешташе гуслице, да швет почме. И опет се узорише божанствени гласови под његовијем гудалом, и опет она одлетје к жаркоме небу појезије.

Тако јој мину вечер.

Марацки се задржа у Инглеској преко рока што најрије бјеше одредио. Америкањско новине с почетка јавише да је умјетник мало задоцнио, али до мало се виђе да он никако не мисли тамо. Њешто као да га је приковао у Инглеској. Па се опазе нагла али велика промјена у њему.

гомилу скупуњених десет звукова, који кад оназе ове раднице, одмах у густи гвозд умакну. Војници дођу до онога мјеста, ње су они (звукви) сакупљени били, кад овамо имају што виђети. Њени звукови изгнали из грена дивљег вепра, на га не милосрдно развукли. Сиромаш брмач, како је пострадао на правди Бога великога! Мало напријед, нашли су и много стрвина од безазлених срна; а сигурно биће и у гвоздовима доста таквијех међана, и биће свуда куку нејачему. Ту влада право јачега, — само не знам да ли тако и у језеру борба влада — сигурно виша рибашамау прождире — па имала ал' немала право. —

Сад још и ово имам рећи. Јутрос на први октобар, високи врх Јаблана освануо је са бијелим огртачем на рамена. Обукао је таквијех међана, и биће свуда куку нејачему. Ту влада право јачега, — само не знам да ли тако и у језеру борба влада — сигурно виша рибашамау прождире — па имала ал' немала право. —

ДОМАЋЕ ВИЈЕСТИ.

ЦЕТИЊЕ, 13 октобра.

(Ир Двора). Њена свјетлост Књагиња Даринка са Књагињом Олгом и Књагињом Јелена и Ана, кренуле су у прошлу сриједу са Цетиња преко Котора, гдје ће се учрпати на Господаревом пароброду. Књагиња Даринка путује са Књагињом Олгом у Млетке, а Књагињом Јелена и Ана у Петроград, ради наставак својих наука у Смолном Манастру.

(Др. Сладе). У ц. и кр. врх. мјерник у Котору, био је ове недеље два дана на Цетињу, у повратку из Подгорнице и Никшића, куда је пролазио по највишој наредби, да прегледа нови пут, мостове и све нове грађевине те се ту подигле у потоње вријеме. Др. Сладе по чијем је плану грађен пут, а особито нови град Никшички, прича да га је управо зачудило, како људи, које није при послу надгледао мјерник од струке, могу тако лијепо и чисто, тако тачно и вјешто израдити грађевине, као што је израђен пут од Подгорнице за Никшић, у колико је готов, и нови мостови преко Зете, особито му је мило било видјети како напредује нови Никшић. Др. Сладе ће

Не пиће више да гусли пред зборовима. Поче да се поваша чудновато, да се измиче свему што би му напомињало да је умјетник. Стаде залазити у велика друштва, гдје се играло, гдје се плесало, у хајке ловачке и сваке врсти забава велике господе. Шћело се много и великанима да га наговора да се по њекад дохвати својијех гуслеа. Наракше би попустио женскијема, а међу овнијема госпођици Меливан. Ако му она рекне ријеч, он одмах послуша. Тада спонао како му драго гуслице, које му се прво намјере, па гусли страшно, занешено, као да тражаше да на доји дјевојчино срце тијем омаљивим пићем. И заиста поје му за руком. Мод, пошена његовом пјесмом, иђаше куд је он хтио.

Властелин Меливан-Греј, први тајник војеног поморског министарства, човек старог кова и веома озбиљан, бјеше, одмах с почетка, јако љубазан са мадарскијем умјетником. При крају прозећа он понуди Стениа да пође с њим у Ирчку, гдје бјеше постојбина Меливанова и двор му од старине. Племенити лорд мисљаше да уведе Марацкога међу ирску властелу, те да се поноси међу својим друговима као заштитник једнога великога умјетника. То је међу великанима у обичају. Останши за рана удовцем, преручи своје двије мале шћери једној богобојазној, строгој васпитатељици, па мислећи да је тијем све свршио, живљаше у миру, без икакве јаке брига о њима. Никада му ни на крају памети не би пало да би Стенио могао имати какве власти над његовом шћерију. Ни једном он не опазе да Мод гледа Стениа, — и ако то не бјеше тешко открити, јер дјевојка, без најмање опрезноети, никада очију са Стениа не дизаше, кад год јој близу бјаше. Охол и поносит, племенити лорд ни у сну не би могао снити да би се његова кћи могла свизити до умјетника, итина славног, али никоговића! Слушати умјетника, забављати се његовом вјештином, па и хвалити га, хајде де, све то може поднијети. Алл сматрати га равнијем себи, љубити га — јок! то не може бити

предложити да се нова црква у Никшићима не гради на средини с а д а ш њ е г а града, но на узвишени мјесту, које ће доћи на сриједу будућег Никшића.

(Из болнице). У прошлој недељи извршене су ове хируршке операције: Марку Конривици из Бањана, 57 год., извучена катаракта. Канди Ђурковића из Пиве, 55 год., такође катаракта. Марку Суљину из Комана, 60 год., отсјечена предња половина стоне (по Шоварту) због рака. Васу Радловићу љаку са Цетиња, 12 год., извађен камен из мјехура. Прво двоје добили су вид, а друго двоје налазе се још у путу оздрављања. У понедељник донесен је готово у агонији из Котора у шпациал на колима капал свд. отом. посланства Маљо Ушћун, 22 г., родом из Скадра. Умро је други дан. Како се на сигурно није могла одредити болест а подозрење је било да је зостављан, ц. от. мислија дозволила је параше. Нађено је да је био тиф на 10—12 дану од прилике. Мртво тијело однесено је у Жабљак, гдје има хода, да се по турском обичају сахрани.

Из Великог Суда.

Г. 1879.

Бр. 58.
15 авг.

Суђење Милуши, жени Бећа Вулева, из Убала Кучкијех, која је шћела удавити у воду свога мужа.

Милуша, жена Бећа Вулова с Убала Кучкијех, каже:

„Прије него сам се прошле јесени удала за Бећом Вулевићем, дође Маго Петров, и мене је аудио да га узмем, а ја га шћела узет нијесам, зашто је он прву жену оћерао био и није му било допуштено да се може оженити. Ја се удадох за Бећом Вулевићем, и пошто Маго доби допуштење да се може оженити, дође код мене и рече: „Бе ти бине очи, што узете уклетву и што се замаче?“ Ја одговорих, да је суђено. Маго се око мене више пута наклањао на сваки начин, да убијем Бећа на да њега узмем за мужа. Ја сам га више пута одбијала и говорила, да је грехота. Он се исто око мене обалолио бијаше да га убијем, и ја му обегах да ћу га убит, а тако и он, ако му ће под руком дође; и још сам му говорила да је грехота, а он рече: „Виша је грехота ономе те хоћаше убит Војводу Марка, него нама.“ И ја последи поћох са Бећом да косимо свијено и пластимо код Мале Ријеке, ње, у вече кад мрак си, поћосмо да се купјемо, и ја га тискох у воду и гађах га камењима, али се он избави, јер умијаше пливат.“

Маго Петров, Куч, каже:

„Кад сам чуо, да говори Милуша,

Толико понижење није могао замислити његов стари, властееоски мозак.

На своје добру у Донлу, близу Дублипа, од њеколико дана лорд очекиваше Стениа. Овај отезаше, одлажући долазак: с дана на дан. Чињаше се као да му тешко бјеше нанакити се. Најзад једнога јутра јави жицом да долази. Дође. Чим се кола оставише у дворашту, Мод, која бјеше у великој дворани с оцем и сеестром, изађе нагло и затвори се у своју одају. Бијаше јако блијева. Лорд Меливан изађе у сусрет својему госту и пружи му руку. Стенио се дубоко поклони, али пружену руку не прихвати, него рече:

— Милорде, прије него ме прихватите у своју кућу, молим да ме саслушате на по се. Пошто ме саслушате, знаћу хоћу ли вам бити гост, или ћу се удаљити.

Лорд Меливан, зачућен јако, стаде гледати најљубиво Марацкога те видје да не бјеше у путноме одјелу не у стајаћем. На колима не бјеше пртљага, као да се и не надаше остати. Лорд, забринут, понуди руком умјетника да уђе у дворану. Оба ућоше не измијенивши ријечи. Разговор је трајао четврт сахата, а након тога врата се отворише и Марацки изађе праћен лордом. На изласку Марацки обрну се к лорду погледом пунијем молбе, на што му онај одговори са подмијехом и врну се у дворак. Стенио јекну потмуло а гледну на замак, а у тај мах отвори се завјеса на једноме прозору и моли се плавушкаста глава дјевојчина. Марацки јој махну руком, као да рече: свршено је за увиек! погледа је очајнички, па ускочи у кола и одјури.

За њеколико дана госпођица Мод не излазаше из своје одаје. Говорило се да је болесна. Лорд се врну у Инглешку са млађом шћерију, а о старијој се просу глас да је опасно оболела те да је по медишском савјету остала у Ирској здравља ради. Тај глас као да је потврђивало тужно и забринуту лице лордова. — Онет други тврђаху да су гледали Мод са Марацкијем у Немачкој. И то се брао разгласи. Родбина и пријатељ лордови јавише му све

жена Бећа Вулева, с сам је поговорио да ради Бећа убити, а у исто вријеме и ја, кад ми зашане, и да га је она била у воду тисла из пријеварке, па је Суд узхватио био и она све поменуто показала пред капетаном Пушом Томовићем: Ја сам онда кренуо сам да бјезим на Цетиње Суду, на ако будем крив и платићу. Но баш пошто побјегох уз планину, виђех неко људе који ме гоњашу говорски, да се вратим у Суду код капетана, а ја им рекох, да се одмах врате и кажу Суду, да поћох Суду на Цетиње. Они се вратише, и више не знам што је било међу њима. А што каже Милуша, жена Бећа Вулева, да смо се договарали, да ја или она убијемо Бећа, па да се нас двоје узамемо, није истина, и потписује се на смрт, ако се ико нађе да освједочи, како је могао ништа на мене познати, да сам са Милушом имао зговора о овом несретном случају те га је учинила, — да се на ватру сагорим.“

Велики Суд узимао је у више пута Мага на испите, но он једнако одриче, да није имао договора с Милушом о убијетву Вулеву.

Капетан Пушо Томов достави писмено, да се Маго навјек владао поштено и да нико није могао примјетити, да је умислио с Милушом убити Бећа, на да је он узме за жену. Маго је искао Милушу за жену прије но је он, малољетан и нејак у животу, добио допуштење да се може оженити, као што је то Милуша у свом испиту очитовала. С тога Велики Суд увиди, да је Милуша у себи била увјерена, да ће је Маго узети за жену, ако би се могла мужа ослободити ма којим начином, и да је с тога шћела утопити Бећа, без икаквог његовог повода или погрешке. По томе пресуди да се Бећа може оженити са другом женом. А Маго о положи клетву, да он није имао никаква договора с Милушом да убије Бећа, те се Маго ослободи тамнице и сваке казне, пошто је остео два мјесеца дана у тамници. — А Милуша, зашто је шћела утопити свог законитог мужа у воду, да остео тамнице шест година, рачунајући затвор од 12 јуна 1879.

НАРОДНА ПРОСВЈЕТА.

„Матица Српска“ расписује из фонда Јована Нике В. С. Миклушког за годину 1887. ове награде, и тражи да се за њих напишу:

1 Ова дјела:

1. Роман, драма, или плавива игра, приповијетка или новела из српског живота. — Награда од 50 до 500 фор. — Рок Петров дан 1887.

2. Књига за народ о заразљивим болестима. — Награда од 100 до 300 ф. — Рок Петров дан 1887.

3. За саставке за „Бетопис“ с роком до Петрова дана 1887.

4. Студија, монографија или расправа из српске историје.

што се чује о његовој шћери. Он их окупи њеколико, па самртничкијем гласом поче: — Хоћу да се поразговорим с вама о мојој пичери Мод, али то ће бити најзадни пут да се о њој преда мном говори. Није истина да је болесна, него је истина да је утекла из куће са Марацкијем. Вјенчали су се у Ков, прије него оставише Инглешку. Она је његова законита жена . . . Кад бијасмо у Ирској, умјетник се усудио да ми је зашпте. Ја сам му одговорио молећи га да ми се одмах макне је очију . . . Он ми онда каза да и њега Мод љуби и да с њим у договору иште њезину руку; још додаде да је он богат, да је поштован у свијету, те да га не одбијам сасвим. Ја му одговорих што и најприје. Он пође, Мод стаде тужити и преклињати ме да их не раздвајам . . . Жалост бјеше видјети је! Тај неваљали никоговић бјеше је очирао! . . . Нити је јела, нити пила, нити што проговарала за њеколико дана, него укљешти очима а наперу ухо као да на далеко слуша свирку! . . . Латих се „свакога начина да је мало разговорим и развеселим. Аја, не помаже ништа . . . Надах се е ће се препутати у њој властееоски понос, те да ће протгледати и видјети јаз, што је од њега раставља! Залуду ми би та нада, не обистини се! . . . Бјех наредно Дези и госпођици Харијет да је не остављају саме ни часа Па ипак једне вечери нестале је . . . Она је, дакле, побјегла оставивши свога оца, своју сестру, оставивши кров под којим јој је мајка умрла, оставивши и заборавањаша све, а све радо једнога пустошала и никоговића!

Лорд покри за час лице рукама, пак љутито и одлучно заврши:

— Од онда наредих домањима да се не смије њено име споменути преда мном. Ја не познајем жено Марацкога, ја немам већ до једну шћер . . . Ето, хтјели сте да дознате истину, сад сте је чули!

(Наставље се).

2. Студија или расправа из српске књижевности.

3. Студија или расправа о бројном, привредном и просвјетном стању и кретању српског народа.

4. Земљописна, или етнографска расправа, или путопис о српским крајевима и земљама.

Награда је за сваку таку студију, расправу или монографију од 50 до 150 флор. према величини и вриједности дјела.

Дјела на расписане награде не могу писци шикати под својим именом, него ваља да метну на дјела своја какав натпис или знак. Име, презиме, карактер и мјесто, гдје станује списатељ, ваља у особитом писму написати, писмо запечатити и обилежити га оним истим натписом, или знаком, који је с поља на самом дјелу.

Само ће се она писма отворити, на којима је исти натпис или знак, који се налази и на дјелима, којима се награда досуди. Остала ће се писма спалити. Рукописи се не враћају.

Награда се издаје тек онда, кад писац поднесе дјело наштампано, осим ако с „Матицом“ о томе што друго уговори.

Награда се губи, ако писац своје дјело не изда на свијет за годину дана, а међу тим није што друго уговорио.

Писац је дужан од свога награђенога дјела, кад из штампе изађе, уступити „Матици“ 25 комада.

Чланци и расправе за „Бетоницу“, као и награђене новеле и приповијетке, штампане се најпрвије у „Бетоницу“, а после остаје право и писцу и „Матици“, да их могу прештампати и посебице.

Према количини преосталога новца „Матица“ је вољна примити и по вриједности награђивати и друга научна, популарно-научна и забавна дјела, саставке и чланке, остављајући писцима на вољу, да могу слободно бираги предмете.

Нарочито се напомиње, да је главна скупштина овластела књижевно одјељење и одбор, да могу издати из фонда Накиног награде и оним чланцима и дјелима, која дођу и мимо расписане награде, или која су већ стигла, па се налазе на оцјени, и то у текућој години и прије скупштине, аво књижевно одјељење или одбор пронађу да припослани саставци заслужују да се награде.

„Матица Српска“ расписује из задужбине Јована Остојића и жене му Терезије за годину 1887 награду од 50 дуката, с роком до 31 децембра 1887., за дјело: „Историја српске књижевности за школу“.

Ова ће се награда удвостручити ако до 31 децембра 1888 не стигне ни једно дјело на расписану награду од 50 дуката за „Историју српске нове књижевности од кад се у њој појавио Вук Стеван Караџић, па до данас“.

Уједно се напомиње, да су из ове задужбине, с роком до 31 децембра 1886., још из лавско скупштине, расписане ове награде:

1. Историја Срба у Угарској, од најстаријих времена до данас. Награда 100 дуката.

2. Расправа о Буњевцима за „Бетоницу“. Награда 100 дуката.

3. Историја српске нове књижевности од кад се у њој појавио Вук Стеван Караџић, па до данас. Награда 50 дуката.

4. Популарна естетика за одраслије Српкиње. Награда 50 дуката.

5. Да се расправи какво сувременно економско, или здравствено питање, које би имало посебну важност за наше крајеве. Награда 50 дуката.

Дјела за расписане награде не могу писци шикати под својим именом, него ваља да их означава каквим натписом или знаком. Име, презиме, карактер и мјесто, гдје станује списатељ, ваља у особитом писму написати, писмо запечатити и обилежити га оним истим натписом или знаком, који је с поља на самом дјелу.

Само ће се она писма отворити на којима је исти натпис или знак, који се налази на дјелима, којима се награда досуди. Остала се писма спаљују. Рукописи се не враћају.

Награда се издаје тек онда, кад писац поднесе дјело наштампано, осим ако с „Матицом“ о томе што друго не уговори.

Награда се губи, ако писац своје дјело не изда на свијет за годину дана, а међу тим није што друго уговорио.

Писац је дужан од свога награђенога дјела, кад из штампе изађе, уступити „Матици“ 25 комада.

Награђене расправе штампане се најпрвије у „Бетоницу“, а после остаје право и писцу и „Матици“, да их могу прештампати и посебице.

Из главне скупштине „Матице Српске“, у Новоме Саду 30 августа (11 септ.) 1886.

Председник „Матице Српске“:

Др. Ђорђе Патошевић с. р.

А. Хаџић с. р., секретар.

Одборима за скупљање прилога у корист „Зетског Дома“.

Ево већ двије и по године, како Његова Свјетлост Кнез Мирко, Велики Војвода Зетски, положи први камен у темељ првог нашег просвјетног храма ове врсте — „Зетског Дома.“ И ево данас, благодарећи дарољиву руку Његовог Височинства Господара, већ видимо, како он поносио издиже своју главу изнад свију скромнијих цетињских здања, те тако дивно краси ову нашу престолницу. До сада се потрошило око 21,000 флор., али „Зетски Дом“ још није довршен. Озидан је, покривен, сложа циментован, а изнутра средње здање окартано. Штито, греде и све што треба за подове, врата и прозоре огромне средње дворане, — све је у приправности и до мало дана овај дио „Зетског Дома“ би ће затворен и тако у главном довршен. Побочне просторије остају недовршене: нити има средстава, да се затворе прозори и врата, нити да са унутра окарта и потавани; а међутим све зима на прагу. Свак зна, колика је грдна штета за једно здање, ако преко зиме остане незатворено, а нарочито овђе на Цетињу, гдје влага руши и добро затворена здања. Пријека је потреба, да се „Зетски Дом“ још ове јесени коначно затвори, а за то су потребна средства, којима грађевински наш одбор не располаже. За то се овјем још једном обраћамо на све одборе у унутрашњости, да похите са циљањем скупљеног новца, а гдје још то није учињено, да се у најкраћем року учини. Да су се и друга мјеста одавала, као што је Цетиње, цијела Никшићка нахија, Цеклин, Зета, Пјешивици, Морача, Грахово, Чevo, Његуши, Подгорци, Бар и понека мјеста у Црмници — „Зетски Дом“ би већ био довршен. Дакле, у помоћ, браћо одборници!

Цетиње, 5 окт. 1886.

Главни цетињски одбор за скупљање прилога у корист „Зетског Дома“.

РАЗНЕ БИЉЕШКЕ.

Једне руске новине доносе много занимљивих подробности о покојном руском писцу Островском, и међу осталијем причају ово:

— Тежак је био живот књижевницима у оно вријеме, кад сам ја почео писати — вољаше Островски једном свом пријатељу — према да сада није лако, али ипак не може се ни упоредити са пређашњијем. Ми смо просто гладовали. Прве моје комаде штампао је Погодин у „Московитини“.

— Па шта је он плаћао?

— По 25 рубаља мјесечно.

— Дакле толика је била ваша стална плата.

— Не! . . . Погодин је плаћао 25 руб. од штампаног табака. Рецамо да је у моме комаду било пет штампаних табака; мени је припадало 125 руб., а плаћано ми је по 25 р. на мјесец. Ма како молио Погодина, нијеси га могао обрнути, као тенки топ! Остаје при своме: „на мјесец 25 рубаља и ни паре више!“ — „Али мени треба новаца!“ — молиш га — „Е, бајунка, ви сте човек млад, почетник, вама је доста и 25 р. да с њима проведете мјесец. А ако од једном примите таку суму новаца. — Зар је шала 125 руб. ср., а то је 437 и по у карте! . . . И потрошите их, а у мене су вам стурени.“

Никакве молбе нијесу помагале. На посљетку додијаше та очинска старања, па се ставем довијати. Погодин ми је по рачуну остао дужан 125 р., те напишем мјеницу на име свог пријатеља задњим датумом, тако да је рок већ прошао. По истом пријатељу пошљем тај документ уреднику, приложивши и своју сузну молбеницу да се исплати дуг. Међу њима био је овај разговор:

— А шта ћете ви учинити, ако ја не исплатим дуг Островског? — запита Погодин.

Мој пријатељ, већ спреман на тако питање, одигра улогу непоколебљивог Шајока:

— Сјутра ћу ја њега потегнути у јаму.

„Јамом“ звала се московска тамница, куда су затварали за дугове.

— Пристајете ли ви да примате по 25 рубаља на мјесец до исплате? — попушаваше Погодин.

Но мој пријатељ остаде при своме. — Све или у бувару. Погодину би жао, па плати. Островски је, као што је познато, страдао преферанним авторским самољубљем.

Г. Х. прича како му је сам Островски причао о својој завади с даровитијем романистом гр. Л. Толстим.

— Ја сам често проводио вечери са покојним Островским. Играјућим у четверо на домине или виет у ситници пара, Островски би мало говорно, удубивши се у игру, коју би пратио са свом најљом, говорио о погрешкама играча, љутио се, и сва дневна питања, па и сама његова естрадна тема — позориште, не би га могли тада одушевити за зеленим столом.

Послије карата долазила је вечера; ту је Островски био говорљив; одушевио би се после чаше бијелог пјенушавог доњског, ко је он волио више него сва страна вина.

То је било у октобру 1881 године. После партије винта, наш мали круг сјео би за вечеру. Повела се ријеч о Толстом.

— Велики, горостасни талент! — рече Островски. — Као белетрист недостижан, но као драматург не вриједи ни трулог јајета.

— Али Лав Николајевић ништа није ни писао за позориште! — рекох ја.

— Не, писао је! . . . Та то прво позоришно дјело и било је јабуком раздора међу нама Пролетио је црни мачак!

— А, то је занимљиво! испричајте Александре Николајевићу!

— „Мора да је Лав много самољубив. Не воли да му се истина у очи каже. А ја нијесам научно у жалову вијугати. Вада сам говорио што мислим и одрежем му одмах с рамена; с тога и изгубим његово познанство“. Након мале почивке, Островски гледећи и чушкајући по свом обичају браду, испричао је ово, које сам ја буквално готово записао:

— „Ја сам био у пријатељским одношајима са Лавом, а сад смо се с њиме раздружили. Криво је његово прекомерно авторско самољубље, које нијесам у њему прије ни подозријевао. Долази он мени једног дана у Москву. „Ја сам дошао с молбом“, говори он. „На служби“, одговорим ја. „Хоћу да покушам себе на драмском попришту! вели. „Па лијепо!“

— Но прије него пуштам на свијет своје дијете, хоћу да чујем ваше мишљење, но будите искрени.

Ја сам као ријеч. Другог дана донио ми је Лав доста дебели рукопис. Обео сам му дати отворени савјет пошто прочитам. Прочитам и ужаснух се. То је било „безумље“, а ње комад за позоришту. Претставите себи, пред нас излази некакви одрти несретљив, нити је развратник, нити вихилист; још мало на да га на позоришци бију. Да, присто млате! Одмах сам одаслао рукопис без писма, зажеливши да се лично разговорим са Толстим о томе чудовишту.

— Но, шта је? запита ме он кад смо се видјели. Како вам се допада мој комад?

— Ви га тражили да вам отворено кажем, с тога ћу бити искрен. Ако уважавате себе, спалите га или сакривите куд год, да о том нико не зна: то није вас дстојно.

Толстој намргоди се; ја почех анализирати дјелујућа лица, но он путаше упорно не одговарајући ни ријечи. Видјело се да му није по вољи разговор о томе. Растворасмо се хладно. Од тог времена престао је међу нама сваки сношај. Ми нијесмо познати. При сретанју једва се поздравимо.

Питао сам Островског, не памти ли назив тог комада. Заборавио сам, рече.

Шта је било са тим комадом Л. Н. Толстог — не зна се. Зна се само то, да није то дјело угледало свијета; штета ако буде послушао савјет Островског, те сагорио рукопис.

ОБЈАВА.

Имање Николе Вучинића при Велом Брду у Враничке њиве било је на јавној лицитацији у канцеларији Мин. Финансије, у неђељу на 12 текућег под следећа условија:

I. Купац мора положити држави одмах и исти дан на потврду карте тог новца флор. а. вр. 1000.

II. За измиру цијеле остале своте држава оставља купцу потоњи рок Бурђев-дан 1888 године.

III. Купац мора дати Држави добит 10% на паре од Бурђева дне 1887 до Бурђева дне 1888. — Сувише платити буле за потврду куповице и оставити исто имање Држави у залогу до потпуне измире новаца.

На горе означена условија имање Вучинића остало је на лицитацији 12-ог октобра на госп. бригадијера

Михајила Нишина који је највишу цијену од пет хиљада и двије стотине флорина аустр. вриједности понудио, и биће подписано и предано истоме ако до бож. поклата то јест до 14. Новембра 1886 не пријави се ко с вишом цијеном Министарству Финанције. Б. о. 531.

Цетиње, 13. Октобра 1886.

Из канцеларије Министарства Финанције.

ОГЛАС.

Слике омиљеног српског пјесника г. Љубе Ненадовића, познатог пријатеља црногорског, примио сам на распродају. Слика је великог формата, а добро погођена те јој је цијена само 40 новчића (у Биограду се продаје 50). Они који би жељели „Србовим“ ликом свој дом украсити, нека се с поручбином обрате на потписатељ, који ће и за унутрашњост с свом трошку за 50 новчића слику шиљати.

Цетиње, 29 септембра 1886.

Вуко Вулетич.

ЈАВНА ОБЗНАНА.

Ниже подписани части се јавити штваном општинству цијеле Далмације, Херцеговине, Босне и Црне Горе, да је он повјерио генералну агенцију и складнице својих добро познатих у цијеломе свијету физикалних, енолошких инструмента (gallia) честитој тврди:

Др. Јакова Дудана сновому у Сплету.

С тога нек се одселе све моје досадашње муштерије обрате искључиво на моју генералну агенцију у Сплету за евентуалне наручбе и разјашњења, те ће добити уз исту цијену ко у мене све инструменте. Текући цијеник такођер до који дан примити ће ко се буде јавио агенцији, франко у народном језику. С особитим поштовањем препоручује се.

Беч, 22 септембра 1886.

Хајрих Капелер.

ОБЈАВА.

Куће покојног Ника Баћа толико су пута издване на јавном инквенту но до данас се само поп Шуту Бурашковић пријавио да би жељео исте купити и то за 610 талијера. Надлежне власти видјеше да куће ни полак од њихове вриједности не дају те из тог узрока продужише рок за продају истих до 14 октобра т. г. када ће се ма. пл. којој цијени прелати. Другом или попу Шуту за исто.

Приимједба: Пеко Крстов и Видо Лукин дају за куће Баћеве 720 талијера.

Цетиње, 26 Јула 1886.

Управа вароши Цетиња.

ОГЛАСИ.

САМО ЈЕДАН ПУТ

НУДИ СЕ ОВАКО ДОБРА ЗГОДА, ГДЈЕ СЕ МОЖЕ ЛИЈЕП САХАТ ЗА ПОЛОВИНУ ЦИЈЕНЕ НАБАВИТИ.

ВЕЛИКА РАСПРОДАЈА.

На читавом јевропском континенту настали политички одношаји нијесу ни Швајцарску мимоишли, што је поводом знатном исељавању радника, услед чега је и уздрман остатак творница. Тако је и прва и најанатнија творница сатова, коју ми заступамо, за сада затворена, те нам је повјерена продаја њезиних творива. — Они такзовани Вашингтон цени сахати најбољи су сахати овога свијета, изванредно елегантно гравирани и весели и по американском сугласу направљени.

Сви су сахати на секунду репасирани, и ми јамчимо за сваки сахат 5 година.

За доказ сигурна јамства и строге солидности обвезујемо се овим јавно, да ћемо сваки сахат који није по вољи, натраг узети и измјенити:

1000 цених ремонтноар-сахата, навјајају се без кључа с кристалним заклопом, изванредно тачно на секунду регулирани, осимтога новим начном електро-галаннички позлаћени, с ланцем, медаљом и т. д., прије флор. 25, сада комад само по флорина 10.20.

1000 красних сах. на котву од никел сребра, на 15 рубања, с маљованим квалом, с казалом за секунде, кристалним плоскватим стаклом, прије флор. 21, сада само по флор. 7.25, све на секунду репасирани.

РАСПРОДАЈА САХАТОВА

Творница сахатова Фром, Wien II. Obere Donaustrasse 1

Државна штампарија.